

Węcowski, Piotr

„Zapisy rocznikarskie w Poniecu
1617–1651”, Paweł Gotocki, oprac. ks.
Jan Związek, Kielce 1998 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 92/1, 148

2001

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Ks. Paweł G o t o c k i, *Zapisy rocznikarskie w Poniecu 1617–1651*, oprac. ks. Jan Z w i ą z e k, Polska Akademia Nauk Oddział w Katowicach, Komisja Historyczna, Wydawnictwo Szumacher, Kielce 1998, s. 135.

Habent sua fata libelli! Także manuskrypty! Kronika księdza Pawła G o t o c k i e g o, proboszcza w wielkopolskim Poniecu w pierwszej połowie XVII w., spoczywała na strychu tamtejszego kościoła parafialnego aż do ostatnich lat przed wybuchem II wojny światowej, gdy hr. Mycielscy, ówczesni właściciele Ponieca, ofiarowali rękopis Józefowi Mikołajtisowi, nauczycielowi języka polskiego. W czasie wojny Mikołajtis wywiózł swoje zbiory do Warszawy, a następnie do Częstochowy, gdzie wykorzystywał rękopis kroniki na lekcjach szkolnych jako przykład staropolskiego piśmiennictwa. Mikołajtis przekazał rękopis ks. Janowi Z w i ą z k o w i z sugestią wydania go drukiem. Rękopis ks. Gotockiego zachował się w stanie daleko posuniętego zniszczenia. Tym pilniejsza była sprawa wydania drukiem tej kroniki (czy raczej rocznika, jak skłonny jest określać ten gatunek pisarstwa wydawca), a zapewne tylko jej fragmentu, gdyż, jak nie bez podstaw przypuszcza ks. Związek, Gotocki był kontynuatorem obszerniejszej kroniki parafialnej (być może spiswanej także po jego śmierci), która nie zachowała się w całości. Ks. Związek doprowadził do publikacji kroniki dzięki wsparciu Komisji Historycznej katowickiego oddziału PAN, dotacji Komitetu Badań Naukowych i wysiłkowi kieleckiego Wydawnictwa Szumacher. Ks. Jan Związek poprzedził kronikę obszernym „Wprowadzeniem”, opracował edytorsko jej tekst łaciński, dokonał polskiego przekładu, zaopatrzył w bibliografię oraz indeksy: osobowy i geograficzny.

Mimo że odsyłanie we „Wprowadzeniu” do podręczników (niekiedy bardzo już starych), do referatów z Pierwszej Konferencji Metodologicznej Historyków Polskich z roku 1951/1952 lub z sesji „Odrodzenie w Polsce” jako do autorytatywnych źródeł informacji szokuje naiwnością i anachronicznością, a sam tekst „Wprowadzenia” nie jest wolny od rażących usterek, trzeba przyznać, że wydawca wykonał swoje zadanie skrupulatnie i tekst źródła oraz jego tłumaczenie zostały opracowane starannie i zgodnie z wymogami edytorstwa naukowego.

Dobrze się stało, że kronika ks. Gotockiego ujrzała światło dzienne w tej postaci i została udostępniona szerszemu gronu czytelników. Jest to wprawdzie kronika lokalna, jej autor odnotowywał przede wszystkim wydarzenia miejscowe, interesujące tylko mieszkańców Ponieca i badaczy dziejów tego miasteczka, ale znajdujemy w niej również informacje o wydarzeniach krajowych (na uwagę zasługuje m.in. panegiryczna wzmianka o Jeremim Wiśniowieckim), a nawet europejskich. Są one oczywiście doskonale znane z innych, bardziej miarodajnych źródeł, ale fakt, że zostały zapisane przez proboszcza w Poniecu, świadczy i o obiegu informacji na polskiej prowincji w XVII w., i o zainteresowaniach autora, jego horyzontach myślowych, a także o mentalności mieszkańca małego miasteczka wielkopolskiego tej epoki. I z tego powodu jest to źródło interesujące i ważne.

A. W.

Blick zurück ohne Zorn. Polen und Deutsche in Geschichte und Gegenwart, wyd. Dietrich B e y r a u, Attempto-Verlag, Tübingen 1999, s. 191.

Tom zawiera wykłady, wygłoszone przez niemieckich i polskich uczonych w ramach wykładu ogólnouniwersyteckiego w Tybindze w semestrze letnim 1998 r. Dieter L a n g e w i e s c h e stawia tezę, że fala sympatii propolskiej w południowo-zachodnich Niemczech lat 1830–1832 miała charakter niejako apolityczny i wynikała przede wszystkim z pobudek humanitarnych. Marek J a r o s z e w s k i konfrontuje kosmopolityzm i patriotyzm niemieckich klasyków i polskich romantyków. Rudolf J a w o r s k i szkicuje najważniejsze etapy przemiany niemieckiego obrazu Polski w XIX i XX w. Dietrich B e y r a u opisuje Polskę okresu okupacji jako „poligon doświadczalny nowoczesności”. Hubert O r ł o w s k i wraca do tematu różnych obrazów „utraconej ojczyzny” w obu literaturach pięknych i do roli tego wątku zwłaszcza w polskim życiu publicznym ostatnich lat. Heinrich O l s c h o w s k y omawia różnorodne formy pierwszych rozrachunków ze stalinizmem w Polsce w czasie „odwil-